

ANASTAS KONDO

PORTAT E DIELLIT

tregime

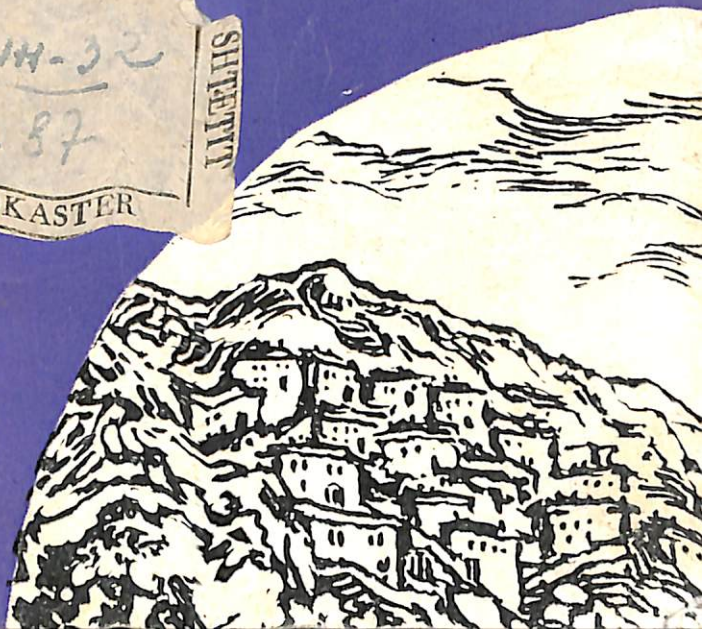
BIBLIOTEKA

SH-32

K 87

GJIROKASTER

SHKRYPT

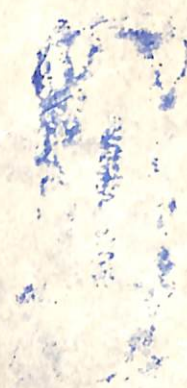
814-32

1-87

Anastas Kondo

PORTAT E DIELLIT

Tregime

49552

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

NE JEMI BOTA

Në Bunovën tonë po ndodhin gjëra të çuditshme.

Në fillim erdhi plaku australian. Kurbetçi nga Australia, nga fundi i botës, që nuk e mbante mend njeri fare, as më të moçmit e pleqve tanë. Mbeti në fshat duke kërkuar nuse. Pastaj erdhi ai djali i ri nga Shkodra, shkodriani, thanë pleqtë tanë, dukagjinasi — sqaruan më të gjezdisurit nga ne, arsimtarët, dhe mori nuse për vete. Si i pari dhe i dyti mbetën në fshat. Plaku i duruar priste dhe bënte telegramet e shkurtra në Sidnejn e largët, që të mos mërzhiteshin fara e tij për këtë mungesë kaq të gjatë. Kurse i dyti, djali nga Shkodra, nuk priti shumë, por u martua

dhe u trashëgua me vajzën tonë. Ky ishte kollovari i parë dhe asnjë nuk e merrte me mend atëherë, që pas këtij do të vinin të tjerë. Harrojmë ne që ishim derë e madhe. Ishte moti kur kooperativa jonë në Breg të Jonit u bë fermë. Midis këtyre dy ardhacakëve, plakut të duruar dhe djalit të nxituar, u dukën te ne dhe kineastët e huaj. Ata kërkonin të bënin film për televizionin e tyre dhe u mbetën sytë te vajzat tona. I harruan kamerat. Kishte rrezik që dhe ata të na mbeteshin në derë, kollovarë. Nuk u mor vesh ç'pëlqyen më shumë, detin, ullinjtë, malin apo vajzat. Por ata qenë që thanë se, përderisa ne jetonim në një bukuri të tillë (vajzat apo vendi, nuk u sqarua kurrë), ne patjetër duhej të ishim njerëzit më të lumtur në botë. Të gjithë ç'vinin, binin në sevda me ne dhe kishin merak të madh. Thua se graviteti kishte humbur qendrën e tij dhe Bunova jonë ishte bërë kërthizë e botës.

* * *

Ai erdhi në fshat me taksi. Me taksi, zakonisht, te ne vijnë nuset, por më shumë dhëndurrët. Ne marrim pak e japim shumë nuse. Vajzave tona u ka dalë nami i mirë, jo vetëm në gjitoni, por dhe më tej. Dhe, t'u japim hakun, ato i bëjnë vetë vend e nder vetes, kudo qofshin, për bukuri e për punë. Dhe taksia është pak për to...

Në, fshatarët e tjerë, vemi e vijmë nëpër halle e miq me autobusët e «postës» a të «kundrapostës». Në këta autobusë nuk ke ku hedh mollën. Jënë gjithnjë plot e përplot, dëng, me udhëtarë dhe mall, si në mot të mirë dhe në mot të lig. Nga Bunova jonë, kur vjen dimri, nisen për në të katër anët e Shqipërisë dëngjet me portokalle e limonë, enët me vaj e ullinj, vargjet me çepele

e bukëfiqe kallamate dhe shishet e bidonët me raki. Në këtë stinë gjëja që çmohet më shumë në Bunovë janë mjetet e ambalazhit. Për ne më tepër vlejné ato sesa malli që kanë brenda, si puna e kornizave që shiten më shtrenjtë sesa pikturat. Biem keq për to, po ne jemi manastiri i madh e kallogjerë gjejmë. Gjithçka që ka shpikur njeriu për të siguruar prodhimet e veta haset te ne në ditët e dimrit, që nga thasët e trastat, shportat e arkat, llatat e shishet, damixhanët e termuset, deri te valixhet e qeset e plastmasës dhe celofanit. Gjithnjë këto ikin plot dhe, kur më të rrallë na kthehen, vijnë bosh. Bile dhe në behar kjo punë është. Ne dërgojmë fiqtë taze e rrushin stafidhe, dardhat si ftua dhe pjeshkët zemërkau dhe marrim falmeshëndetet e botës.

Plaku, që ndaloi taksinë në mes të fshatit, ishte një përjashtim. Çdo ligj ka përjashtimin e vet. Plaku vinte me taksi dhe me valixhet plot. Proxe, ata që vijnë te ne, vijnë për të marrë, qoftë nuset, qoftë prodhimet tona, që nuk sjellin gjë me vete kurrë.

Merre me mend, dhe arbitrat e futbollit, pa folur për përgjegjësit, ikin me trastat ngarkuar, jo me gola, natyrisht, se golat i hanë të tjerët, kuptohet, futbollistët miq. Është fakt i njohur botërisht që, për ndeshjet në fushën tonë, bahen në Federatë se kush do të gjykojë. Fiton me short më fatlumi. Jemi i vetmi ekip i kategorisë së dytë që s'kemi nevojë për miq e ndërhyrje në Tiranë për sa u përket arbitrave. Nuk jemi mollë sherri, por pite mjalti. Të gjithë ç'vijnë, mbeten të kënaqur e probleme s'dalin ndonjëherë. Në fushën tonë s'mundemi kurrë, vetëm fitojmë. Dhe kjo është si një aksiomë që s'ka nevojë për vërtetim. Madje dhe teoremat e grekut të shquar, Pitagorës, apo frëngut të mençur, Fermës, mund t'i

vësh në dyshim, por fitoren tonë, në fushë të Bunovës, nuk e diskuton njeri, as në ditë të ligë.

Vetëm te ne ndodh që, në vend të topit, mund të bësn gol me kokërr portokalle ose bukëfiqe. Më plaçin sytë në ju genjejl! Këto i hehëm ne, tifozet, në tushë, qe t'u prisnim mendjen bonjakëve, lojtarëve të skuadrës kundërshtare. Se sa për djemtë tanë, ata kurrë nuk e ngatërrojnë topin e futbollit me agrumet. Të tjerët hanë portokallet apo bukëfiqet tona, kurse tanët bëjnë gola tamam.

Le më, ç't'ju flas për atë që ndërkohë besoj se e kenë përfytyruar disa herë. Kur, ndonjë çun i vocërr, një grusht njeri, yni, i gëpet nga pas portës, portierit kundërshtar dhe në sy të tij përtyp gjithë qejf limonin, tjetrit, domethënë portierit, i lëshon goja lëng. I thërret çunit të largohet, çuni bën sikur nuk merr vesh që i thërresin atij, thua se s'di shqip, rrufjani, atëherë portieri i varfër ankohet tek arbitri. Po ç't'i bëjë, i ziu arbitër, që e di mirë se as Federata Botërore e Futbollit nuk e ndalon dot që spektatori të hajë limon në stadium. Edhe këtë gjë, pra rregullorën e futbollit, ne e njohim në majë të gishtave, më mirë se kodin agroteknik! Ju siguroj dhe vë dorën në zjarr që të gjitha skuadrat mund të dalin nga kategoria, vetëm jona nuk del as për një mijë vjet. Ne jemi kala që s'luajmë hiç nga vendi. Veç në raftë tërmet. Po tërmet në fshatin tonë s'mbahet mend ndonjëherë.

I tillë, si çdo gjë jona, u bë dhe plaku nga Australia më vonë. Kala e shkuar kalasë. U karfos dhe zuri rrënjë te ne.

Atë ditë që ai erdhi, si gjithë të porsaardhurit, ndaloi në klub. Ai pas dhe shoferi përpara me dy valixhet e mëdha, si sënduqe, të plakut. Ngja-

tjetuan bujtësit e klubit dhe bufetieren hazër-xhevape dhe zunë vend.

— Ç'urdhëroni, zotrote? — pyeti rrët e fët bufetierja plakun dhe pastaj shtoi: — Mirë se na erdhët, barba!

Në vend të plakut foli e porositi shoferi:

— Dy kafe. Një pa sheqer e tjetrën të zakonshme.

— Dhe nga një raki për miqtë, — shtoi njëri nga bujtësit.

— Ekspres? — pyeti rishtazi zonja e banakut.

— Bukuri! — i tha shoferi dhe nuk u kuptua për çfarë që i kënaqur, për rakinë e papritur apo për ekspresin e fshatit.

— Turk, — ndërhyri urtazi plaku dhe kështu bujtësit e klubit e dëgjuan për herë të parë që fliste.

Shoferi u habit se kafe turke ai s'kishte pirë asnjë gjatë gjithë rrugës.

— Aha, — tha bufetieria, — prokopia vetë. Filluan të na vijnë dhe turqit. Vetëm turq s'kanë ardhur te ne.

— Jo, moj shoqe, — iu kthye shoferi, — ç'ia fut kot. Plaku nuk është turk.

— Mos, more, na kandise! — u zemërua tjetra. — Po ç'është? Arab?

— As turk e as arab. Është shqiptar nga fshati juaj, — tha i sigurt shoferi.

Të gjithë ata, bujtësit e klubit, që dëgjonin ç'thuhej, u hutuan dhe u shushatën fare. U bë çetësi për një çast dhe vetëm ekspresi shfryntë. Nikoqiria e ekspresit nuk u dorëzua përsëri:

— Po shqip a flet ndonjë cikë barba, o xhan? — pyet ajo si për një të sëmure kur thuhet «a ka oreks»!

— Jo, nuk flet e as kupton shqip fare.

— Fare, fare?! — pyeti prapë kafexhesha.

— Hiç, tapë topi, — sqaroi shoferi. — Plaku ka ardhur turist. Shokët e tij ndaluan në Durrës, në plazh, Kurse këtë, më thanë shokët e «Albturizmit», çoje me kujdes, si televizor, në Bunovë. Le të rrijë se ka nevojë, të çmallet, dhe pastaj sille prapë në Durrës.

Burrat, ne, që pinim kafën e rakinë në klub, nuk e njihim. As ai nuk njihnte njeri nga ne. Ai vetëm dëgjonte dhe kthente kokën herë pas here. Koka e plakut lëvizte si luledielli sa të njëri të tjetri.

Dukej që plaku diçka kërkonte, por s'e shprehte dot. Dhe, tek surbte kafën, avash, avash, pleqërishte hesapi, me sytë mbushur me lot, mbase i digjte 'kafja, papritur tha një fjalë tjetër.

— Beno!

— I pëlqen kafja! — u gëzua banakierja jonë, që nga gjithë italishtja dinte vetëm «benë».

— Jo, — tha shoferi, duke e shuar entuziazmin e bufetieres sonë, — më duket se kështu e ka emrin, Ben.

— Ou, — tha shkurtazi mësuesi i historisë, që tashmë duhej të kishte hapur muzeun e fshatit, — shih sa çudi! Ç'na doli edhe një Anben plak nga Amerika.

— Nga Australia, — sqaroi shoferi.

— Jo, — kundërshtova unë, — Ben është emër i ri. Përpara nuk vinin emra të tillë.

— Ku e di ti, — ndërhyri kujdestari i muzeut. — Ti nuk je gjendje civile!

Dhe në këtë minutë u fut në lojë, në bisedën tonë, barba Piloja, plak, pensionist, ish-dyqanxhi i fshatit.

— Po, kështu është, siç thua ti, — më përkrahu barba Piloja mua. — Po ky zotëria këtu duhet të jetë Beno. Bash nga fisi i Benet, që kanë qenë poshtë, te Shëjani kryeprerë.

— Tek Ura e Benet? — pyeta unë. —
— Nën të. Por s'janë më. Janë shuar, — i
vuri pikat mbi «i» Foto Goxhoja, pa e fshehur dot
keqardhjen. Foto Goxhoja është baba dëshmori
dhe ka qenë ujk i deteve. Nostrom karavi. Është
ai që dhe sot e kësaj dite mban kanotierë me vija
si marinarët.

Plaku, mik nga Australia, nuk dinte shqip. Ne
të tjerët s'dinim anglisht. Pleqtë e plakur, që
dinin gjuhët e botës, kishin vdekur. I fundit prej
tyre, që dinte anglisht, amerikance, siç thoshte ai,
barba Kiçoja i Shantet, vdiq vjet. Turizmin e
Sarandës, që ka përkthyes, e kishim larg dhe pla-
ku australian mbeti si vuv në mes tonë, burrave
dhe banakieres, që përpiqej të merrte e të jepte
më të me dy fjalë italisht.

Dërguam kujdestarin e muzeut të thërriste
ish-priftin e fshatit. Prifti i dikurshëm zakonisht
vjen më vonë në klub. Ai ka pasur librin e ki-
shës dhe na ka pagëzuar.

Urata erdhi dhe i dha dorën plakut mik.
Çoç i foli, por ai tjetri vetëm tundte kokën dhe
diçka belbëzonte. U duk puna që po turpërohej
Bunova. Ata s'u morën vesh!

Kapelja republikë e priftit të dikurshëm, e
zezë si rasa që mbante njëherë motit, dukej sikur
bisedonte atje mbi mësallën e tryezës e merrej
vesh kollaj me kashtoren e bardhë, havajane, të
plakut australian. Thua se kapelet ua bënë për
inat dy pleqve. Ish-prifti ishte vërsnik me pla-
kun, ndaj s'kishte pasur si ta pagëzonte. Me si-
guri duhej ta kishte pagëzuar arkimandriti i
Ndrerëve, i ati i këtij ish-priftit tonë. Por, kur
flasim për baballarët e pleqve shtatëdhjeteca-
vjeçarë, qofshin këta dhe peshkopër, humbet kup-
timin kujtesa dhe merr pushtet harresa. Ata ka-
në vite që nuk bëjnë hije mbi këtë dhé. Po le

t'i lëmë të vdekurit me të vdekurit dhe të vazhdojmë historitë e të gjallëve.

... Kafeneja ra në qetësi, aq sa dëgjohej «fap-fapi» që bënte rreça e filxhanëve të bufetieres, tek përpiquej të vriste mizat. Fap... Fafap!

— Mirë miku, që s'di gjuhën, po dhe mizat na duhen! — tha mësuesi i historisë, i cili, ngaqë ishte munduar se kishte thirrur e përcjellë uratën, tani pinte rakinë bakshish.

Ne të tjerët s'e kishim mendjen tek ai. Ndihej thellë që neve, burrave të fshatit, po na vinte më shumë rëndë sesa keq që nuk ishim të zotë të lidheshim në fjalë me këtë plak të Australisë. Kjo s'na kishte ndodhur prej vitesh ndonjëherë, që të vinte tjetri mik dhe të mos kuvendonim dot me të. Të mos këmbenim qoftë një llaf sa për mall.

— E kanë fajin ata të «Turizmit», — e prishi qetësinë vrasëse banakierja jonë, — ç'na i dërgojnë këta të zez pleq pa njeri!

— Ç'faj ka «Turizmi», — u mbrojt shoferi. — Ai kërkoi të vinte vetë këtu në fshatin e lindjes. Kujt i shkon mendja që ky as njuh dhe as e njuh njeri për bë këtu.

— Hajde, mendje, hajde! — shfreu gjithë zemërim barba Piloja, që, si dyqanxhi që kishte pasë qenë, pak më parë u porositi rakinë miqve nga xhepi i tij, — po sa rrënjëhumbur ka fshati ynë në dynja ku t'i njohë të gjithë!

— Jo, nuk them, po sidoqoftë... — diçka dëshiti të shprehte përsëri shoferi, por e ndërpreu bufetierja jonë.

— Po ti, mor zotni, pse nuk di anglisht? Pale, je dhe shofer turistësh!

— Jo, moj shoqe, çne! Unë jam shofer taksie, ka të tjerë shokë të specializuar për anglishten të ne.